

Geleneksel İgbo Dininde Doğum Ritüelleri

Doç. Dr. Ayhan Aslanoglu | ORCID: 0000-0002-4496-4528 | a.aslanoglu@hotmail.com

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı, Osmaniye, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/03h8sa373>

Öz

Makalenin konusu, Geleneksel İgbo Dininde doğum ritüelleridir. Doğum ritüelleri inanç ve uygulama boyutlarıyla işlenmiştir. Afrika kıtasında yaşamını sürdüren farklı etnik topluluklar da doğum olayına büyük ölçüde ehemmiyet göstermişlerdir. Doğum sonrası dünyaya gelen çocuklar, Yüce Varlık'tan insanlara gönderilen bir hediye olarak kabul edilmiştir. Nijerya'nın güneydoğusunda yaşayan İgbo halkı için de doğum çok önemli bir başlangıç olarak görülmüştür. Kadının toplum içerisindeki yeri de doğum olayı ile yakından ilişkilidir. İgbo toplumundaki kadınlar için doğum, bireysel olduğu kadar ruhani ve sosyal bir olaydır. Dolayısıyla doğum, kadının toplumdaki konumunun belirlenmesi açısından da önemli bir süreçtir. Ölmüş ataların “yeni doğan bebekler” şeklinde dünyaya geri döneceği inancı günümüzde İgbolar arasında hala yaygındır. Bu inancın arka planında reenkarnasyon düşüncesi yer aldığı düşünülmektedir. İgbo toplumu reenkarnasyona tabi olduğunu düşündüğü atayı, bebekteki doğum izleri, davranış benzerlikleri ve çocuğun konuşabilir hale geldiğinde söylediği sözlerden tespit etmeye çalışır. İgbolar arasında doğumla ilgili ritüeller hamilelik döneminde başlar, doğum ritüeli sonrasında sünnet, inziva/arınma ve isim verme ritüelleri icra olunur. Çalışmadaki amacımız, doğumun tanrısal bir alemden yeryüzüne gelme kabul edildiğini, dolayısıyla insanın aslen kutsal bir varlık olarak kabul edildiğini ortaya koymaktır. Makale verileri literatür taraması ile elde edilmiştir. Dinler Tarihinin deskriptif metodu kullanılarak bu veriler yazıya geçirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Afrika, İgbo, Doğum, Ritüel.

Atf Bilgisi: Aslanoglu, Ayhan. “Geleneksel İgbo Dininde Doğum Ritüelleri”. *Marifetname* 12/1 (Haziran 2025), 69-85.

<https://doi.org/10.47425/marifetname.vi.1611315>

Geliş Tarihi 01.01.2025
Kabul Tarihi 07.03.2025
Yayın Tarihi 30.06.2025

Değerlendirme İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

Yapay Zeka Kullanımı Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

Etik Beyan Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. (Ayhan Aslanoglu)

Benzerlik Taraması Yapıldı – iThenticate
Etik Bildirim marifetnameetikbildirim@gmail.com

Çıkar Çatışması Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Birth Rituals in Traditional Igbo Religion

Assoc. Prof. Ayhan Aslanoglu | ORCID: 0000-0002-4496-4528 | a_aslanoglu@hotmail.com

Osmaniye Korkut Ata University Faculty of Theology, Department of History of Religions, Osmaniye, Türkiye

ROR ID: <https://ror.org/03h8sa373>

Abstract

The subject of the article is birth rituals in Traditional Igbo Religion. The birth rituals have been processed in terms of belief and practice aspects. Different ethnic communities living on the African continent have also given great importance to the event of birth. Children born after childbirth are recognized as a gift sent to human beings from the Supreme Being. For the Igbo people living in the southeast of Nigeria, birth is also seen as a very important beginning. The place of women in society is also closely related to childbirth. Childbirth for women in the Igbo community is as much an individual event as it is a spiritual and social one. Therefore, birth is also an important process in terms of determining the position of women in society. The belief that deceased ancestors will return to the world in the form of "newborn babies" is still widespread among the Igbos today. It is believed that the concept of reincarnation lies behind this belief. The Igbo community attempts to identify the ancestor they believe to be reincarnated in the baby through birthmarks, behavioral similarities, and the words the child speaks once they are able to talk. Among the Igbo, rituals related to birth begin during pregnancy, and after the birth ritual, circumcision, seclusion/purification, and naming rituals are performed. Our aim in this study is to demonstrate that birth is considered to be a coming to earth from a divine realm, and therefore the human being is considered to be an essentially sacred being. The data of the article were obtained through literature review. This data was transcribed using the descriptive method of the History of Religions.

Keywords: History of Religions, Africa, Igbo, Birth, Ritual.

Citation: Aslanoglu, Ayhan. "Geleneksel İgbo Dininde Doğum Ritüelleri". *Marifetname* 12/1 (June 2025), 69-85.

<https://doi.org/10.47425/marifetname.vi.1611315>

Date of Submission	01.01.2025
Date of Acceptance	07.03.2025
Date of Publication	30.06.2025
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Use of Artificial Intelligence	No AI-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. (Ayhan Aslanoglu)
Ethical Statement	
Plagiarism Checks	Yes – iThenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	marifetnameetikbildirim@gmail.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

İgbolar, Nijerya'nın güneydoğu bölgesinde yaşayan bir halktır. Yaklaşık olarak 25 milyonluk nüfusu ile Afrika kıtasının en büyük etnik gruplarından birisidir. İgbolar, Nijerya haricinde Kamerun, Ekvator Ginesi, Gana, Sierra Leone, Senegal, Nijer ve Benin gibi ülkelerde de varlığını sürdürmektedir. İgbolar sayısal olarak Nijerya'nın Anambra, Abia, Eboyi, Enugu ve Imo bölgelerinde yoğunluğu oluşturmaktadır. İgbo halkının bugünkü yaşam alanlarına nereden veya nerelerden geldikleri konusu tartışmalıdır. Bu teorilerden birine göre onlar, yüzyıllar önce Mısır'dan göç ederek Nijerya topraklarına yerleşmişlerdir. Buna ilaveten kuzeydeki Nijer bölgesinden gelerek bugünkü yerleşkelerine yayıldıkları şeklinde bir görüş daha ortaya konmuştur. İgbo kelimesinin kullanımı ile ilgili olarak farklı kaynaklarda farklı ifadeler geçmektedir. Kaynaklarda, “İgbo” ve “İbo”¹ ifadelerinin aynı anlamda kullanılmış olabileceğine dair ifadeler yer almaktadır. İgbo sözcüğünün “Ndi-Igbo” veya “Ndi gbo o” şeklinde “eskiler veya eski insanlar”² anlamlarına geldiği ileri sürülmüştür. Coğrafi konum, dil ve gelenek gibi öğeler Güney Nijerya'da yaşayan İgbo halkını bir araya getiren unsurlar arasındadır.³

Gelenek kavramı “Toplumların kuşaklar boyu sürdürülen ve bir kuşaktan diğerine aktarılan beşeri uygulama, inanç, kurum, alışılmış usul ve ritüelleri, kültür ve sanata ait tarz ve icra biçimlerini içine alır.” Başka bir ifade ile gelenek sözlü iletişim yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan bir toplumsal miras olarak kabul edilir.⁴ Birçok toplumda olduğu gibi Afrika topluluklarında da geleneksel inanç ve uygulamalar yüzyıllardır nesilden nesile taşınmaktadır. Bu durum geleneksel İgbo inanç ve uygulamalarında da kendini göstermektedir.

Geleneksel İgbo dini inancı bir tanrı (Chukwu), bir toprak/yeryüzü tanrıçası (Ala), birçok tanrısal varlık ve ruhun yanı sıra yaşayan torunları koruyan atalara⁵ olan inancı kapsayan bir inanç sistemine sahiptir. Ayrıca İgbo geleneksel dini “İgbo davranış kuralları olan Omenala veya Omenani'de korunan

¹ Kullanımdaki farklılıklarla ilgili Bk. Francis C. Arinze, *Sacrifice in Ibo Religion* (Ibadan: Ibadan University Press, 1970).

² Elif Kul, “Geleneksel İgbo Dininde Yüce Tanrı Çukvu”, *Bilhikem 3. Sosyal Bilimler Öğrenci Sempozyumu Tebliğler Kitabı* (Van: Bilhikem Yayınları, 2021), 357.

³ Aloysius Eberechukwu Ndiukwu, *Authenticity of Belief in African (Igbo) Traditional Religion: A Critical Appraisal in the Light of Christian Faith* (Frankfurt: PL Academic Research, 2014), 157; Ibo Changa, “Igbo”, *Encyclopedia of African Religion*, ed. Molefi Kete Asante- Ama Mazama (California: SAGE Publications, Inc., 2009), 333.

⁴ H. Musa Taşdelen, *Tübitak Ansiklopedi* (Tübitak Bilim ve Toplum Başkanlığı Popüler Bilim Yayınları, ts.), “Gelenek ve Görenek”.

⁵ Bk. Hammet Arslan, “Afrika Topluluklarında Atalar Kültünün Önemi ve İşlevi”, *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 3/6 (2016), 7-27.

ahlaki doğruluğa inanır.” Günümüz İgbo halkının birçoğu Hristiyanlığı benimsemiştir. Fakat bazıları Hristiyanlık ve geleneksel inancın birleşiminden oluşan senkretik bir yapıya sahiptir. İgbo dilinde Chukwu (yüce varlık/ diğer bütün Tanrıların üzerinde olduğuna inanılan Mutlak Tanrı’dır.⁶) ya da Chineke’nin (yaratıcı varlık) tüm evrenin yaratıcısı olduğuna inanılır.⁷ Chukwu’nun (bir yaratıcı Tanrı/Yüce Varlık) tanrısal kimliği tartışmalıdır. Tanrı Chukwu, İgbo sözlü edebiyatında, dualarında ve yaratılış mitlerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkar.⁸ İgbo toplumu tanrı Chukwu ile bağlarını ve minnettarlıklarını çocuklara verdikleri isimlerle ön plana çıkarır. İgbo geleneksel dininde Chukwu tarafından yaratıldığına inanılan ilahlar da yer almaktadır. Bu ilahlardan en güçlüsü Ala yani toprak tanrıçasıdır. Bu tanrıçanın İgbo ahlakının koruyucusu ve şefaatten dolayı merhametli bir anne olduğuna inanılır. Geleneksel İgbo inancında atalar, ruhani varlıklar olarak kabul edilir. Onlara göre, sadece ailelerin ölmüş bireyleri değil aynı zamanda hayatta olan büyükleri de “ata” olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında atalar “Ndinna anyi ha” (babalarımız ve atalarımız) şeklinde de ifade edilir.⁹

Çalışmanın konusu, geleneksel İgbo dininde doğum ritüelleridir. Konu geleneksel İgbo inanç ve uygulama yönüyle ele alınmıştır. Çalışmadaki amaç, doğumun tanrısal bir alemde yeryüzüne gelme kabul edildiğini, dolayısıyla insanın aslen kutsal bir varlık olarak kabul edildiğini ortaya koymaktır. Bebeğin doğumu tüm kültürlerde olduğu gibi İgbolar arasında da ebeveynlerin toplum içerisinde statü kazanmasıyla yakından ilişkilidir. Aynı zamanda çocuk, soyun ve evliliğin devamı için bir kurtuluş yolu olarak görülmektedir. Dolayısıyla insanlığın kutsallığı da bu şekilde ortaya çıkmaktadır.

Animistik toplumlarda yaşam belli dönemlerini belirlemek ve kutlamak amacıyla birçok ritüel yapılır. Hayatın çeşitli safhalarında belirleyici bir role sahip olan bu ritüeller “doğum, ergenlik, evlilik ve ölüm” gibi yaşam döngüsü içerisinde yer alan geçiş ritüelleridir. Yaşam döngüsü ritüelleri aynı zamanda evrensel beşeri ritüellerdir. Birey bu ritüellerle yaşamın bir aşamasından başka bir aşamasına geçiş yapar. Bu aşama sonrası ritüel bir geçiş yaparak yeni bir sosyal statü içerisine dahil olur.¹⁰ Bireyin yaşamındaki bu

⁶ Geleneksel Afrika Dininde tanrı algısı için bkz., Hammet Arslan, “Geleneksel Afrika Dini’nde Tanrı Tasavvuru”, *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/4 (2015), 7-25.

⁷ Nwuba Sr. Mary Kristel Grace Chinyere, “The Interface between Igbo Traditional Religion and Christianity”, *African Journal of History and Culture* 13, sy 1 (2021): 38-39; “Igbo”, *britannica*, erişim 31 Ekim 2024, <https://www.britannica.com/topic/Igbo>.

⁸ Elif Kul, “Geleneksel İgbo Dininde Yüce Tanrı Çukvu”, 355-59.

⁹ Chinyere, “The Interface between Igbo Traditional Religion and Christianity”, 38-39.

¹⁰ Gabriel Nunes, *Animizm: Orta Afrika’nın Gizemli Dinleri ve Ritüelleri* (Ankara: Gece

geçişler dizisi Afrika halklarında törenlerle sarmalanır. Kişinin yaşamındaki bu değişiklikler ve geçişler, kutsal ve profan arasındaki eylem ve tepkileri içermektedir. Bu geçişler aynı zamanda varoluşun özünde yer almaktadır.¹¹ Bu çalışmamızda geçiş menseklerinden ilki olan doğum evresi ele alınmıştır. Aynı zamanda çalışmamız doğum öncesi, doğum esnası ve doğum sonrası inanç ve ritüellerle sınırlı tutulmuştur.

1. Doğum Öncesi İnanç ve Ritüeller

Doğum olayı, tüm toplumlarda olduğu gibi Afrika kıtasında da önemli bir yer teşkil eder. Doğum,¹² bir tür geçiş dönemidir. Çocuğun dünyaya gelmesinden önce başlayan bu süreç, doğum sonrasında da devam eder. Afrika geleneksel inancında çocuğu dünyaya getiren doğaya¹³ önem atfedilir. Toplumun ise çocuğu kurumsal bir kişiye dönüştürdüğüne inanılır. Toplum, çocuğu besler, büyütür, eğitir ve sosyal hayata dahil eder. Doğum olayı yaşamın filizlendiği bir bahar mevsimi şeklinde betimlenir. Çocuğun doğumu sadece anne-babayı ilgilendirmez; bu doğum aynı zamanda, yaşayan ve ölmüş olan herkesi ilgilendirir. Çocukların Yüce Varlık'tan insanlara özel bir hediye olarak verildiğine inanılır.¹⁴

İgbo toplumunda evlilik, çocuk sahibi olmak için gereken ilk adımdır. Evlendiği halde çocuk yapmadan yaşayan çiftler toplumsal yapıdan dışlanır. Özellikle kadınlar alay konusu olur ve başarısızlığın odak noktası haline gelir. Çocuk, evlilik bağının güçlenmesi hususunda bir bağ olarak kabul edilir. Kısırlık, evliliklerin uzun sürmesinin önündeki en büyük engellerden birisidir. Çocuk sahibi olmak bir tür kurtuluş aracı olarak görülür. Çocuklar, ailelerini geçindirmek ve onlara yardımcı olmak için önemli bir faktördür. Toplumun ileri

Kitaplığı, 2023), 59; Suzanne Hanchett, "Life Cycle Rituals", *South Asian Folklore and Encyclopedia*, ed. Margeret A. Mills, Peter J. Claus ve Sarah Diamond (New York: Routledge, 2003), 354.

¹¹ Arnold Van Gennep, *The Rites of Passage*, çev. Monika B. Vizedom- Gabrielle L. Caffee (Chicago: The University of Chicago Press, 1960), 3.

¹² Farklı dini geleneklerde doğuma dair bir örnek için bk. Canan Seyfeli - Tuba Cebe, "Hinduizm'de Doğum Algısı ve Jata Karma (Doğum Ritüeli)", *Dicle İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/1 (2023), 5-28.

¹³ Afrika toplulukları, tabiat (doğa) ruhlarına büyük bir önem vermiştir. Aynı zamanda ruhu, her şeyin temeli olarak kabul etmiştir. Doğum ve üremenin, ruhların gözetiminde ve denetiminde gerçekleştiğine inanılmaktadır. Detaylı bilgi için bk. Hammet Arslan, "Afrika Topluluklarında Tabiat Kültü ve Tabii Unsurlara Atfedilen Güçler", *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 4/8 (2017), 1-16.

¹⁴ Magdalena Ohaja - Chinemerem Anyim, "Rituals and Embodied Cultural Practices at the Beginning of Life: African Perspectives", *Religions* 12:1024 (ts.), 1; John S. Mbiti, *African Religions and Philosophy* (New York: Anchor Books, 1970), 143.

gelenleri¹⁵ çocuğu olmayan çiftleri, çocuk sahibi olması için her yola başvurmaya teşvik eder. Bununla birlikte çocuksuz kadınların, çocuk sahibi olmak için çocuklarla vakit geçirmeleri ve çocukları sevmeleri tavsiye edilir. İgbo toplumunda hamilelik, hamile kadının bağlı bulunduğu aile için sevindirici bir olaydır. Bu süreçte hamile kadına özel muamele edilir. Hamile kadın, çevresi tarafından saygı görür ve sevilir. Eğer ilk hamileliği ise kadın tam anlamıyla herkese çocuk doğurabileceğinin güvencesini vermiş olur; hatta, hamile kadınların Tanrı'nın suretini taşıdığına inanılır (Oyiye Chukwu).¹⁶

İgbo toplumundaki kadınlar için gebe kalma ve doğum, ruhani ve sosyal bir olaydır. Kadının gebeliği belirginleştikten sonra baba adayı, eşinin ailesini ve akrabalarını ziyaret eder. Ziyareti esnasında toprak tanrıçası Ala'nın rahip/rahibelerine bir horoz hediye eder. Kutsal kabul edilen bu kişiler, çocuğu dünyaya gelecek çift için tanrıçaya dua eder. Tanrıça Ala'nın üreme döngüsünde etkili olduğuna inanılır. Bu yüzden hamilelik süreci ve evlilik törenleri sonrası onun kutsamasının istenmesi önem arz eder. Baba adayı, Ala mabedini ziyaret eder. Daha sonra eşinin ailesini ziyaret ederek müjdeli haberi verir. İgbolar arasında doğumu gerçekleştirecek ebenin, kahinler aracılığıyla tanrı/tanrılara ve ata ruhlarına danışılması önemli bir uygulamadır. İgbo toplumunda ebelik işlerini yaşlı kadınlar yürütür. Fakat kuzey İgboland'daki Nsukka ve Abakaliki topluluklarında erkek ebelerin az da olsa faaliyet gösterdikleri belirtilmektedir. İgbo toplumundaki bu geleneksel ebeler, hamilelik boyunca bir tür rehber olarak görev yapar. Onlar, anne adaylarına nelerin tüketileceği, nelerin yasak olduğu konusunda talimat verirler. Örneğin; kendi kendine ölen hayvanın etinin yenilemeyeceği, etin yenilmesi halinde bebeğin ölü doğabileceği; ot kesen (nchi) hayvan etinin yenilmesi durumunda bebeğin yürüme kabiliyetlerinin kısıtlanacağı; hamile kadının çirkin şeylere bakmaması gerektiği, bakması durumunda bebeğin olumsuz fiziksel özelliklere sahip olabileceği; ölümlerle herhangi bir temasın ruhsal kirlenmeye ve ceninin ölümüne sebep olacağı gibi durumlar geleneksel ebelerin hamile kadınlara verdiği tavsiyeler arasındadır. Ayrıca bazı İgbo topluluklarında kurbanlık hayvan etinin satın alınması ve yenilmesi de yasak kabul edilir. Bu tür bir etin yenilmesi durumunda doğumla ilgili kötü sonuçların ortaya çıkabileceğine inanılır. Her ne kadar kurbanla ilgili

¹⁵ Toplumun önde gelen bireylerinin rolleri için bkz Hammet Arslan, "Krallar, Şefler ve Bilgeler: Afrika Topluluklarında Önemli Şahsiyetler", *İlahiyat Alanında Araştırma Makaleleri*, ed. Nurullah Agitoğlu - Mehmet Sait Uzungağ (Ankara: Gece Akademi, 2019), 102-129.

¹⁶ Mbah Vincent de Paul U., *Igbo Child Initiation and Christian Baptism: A Case Study in Inculturation* (Pamplona: Universidad de Navarra, 1993), 166-170.

bazı yasaklar olsa da genelde insanlar, çeşitli ilahlardan kurban aracılığıyla yardım ister. Bazı Igbo topluluklarında evli çiftlerin birbirine karşı hoş sözlü olmaları için “Ajankita” adı verilen bir ritüel gerçekleştirilir. Rahip ve rahibe huzurunda yapılan bu ritüelle erkekler, eşlerine fiziksel ve duygusal şiddet göstermeyeceklerine dair tanrı huzurunda söz vermiş olur. Bu ritüellerin ihlal edilmesi halinde, doğum sırasında bir takım olumsuz olayların yaşanmasına sebep olabileceği düşünülür.¹⁷

Hamile kadın, bazen doğum öncesi muhtemel bir düşük tehlikesine karşın veya kriz dönemlerinde belli bir süre tecrit hayatı yaşar. Bu süre bölgeden bölgeye farklılıklar gösterebilir. Güneydoğu Nijerya’daki Igbo toplumunda genelde bu süre doğum öncesi üç veya dört aya tekabül eder. Doğumun yaklaştığı son günlerde hamile kadın en iyi elbisesini giyerek pazara gider. Pazara giderken içinde bir et parçası ve hindistan cevizi bulunan bir su kabağını yanına alır. Ailenin genç erkekleri hamile kadını pazarda karşılar. Hindistan cevizi kırılır ve parçaları hamile kadın tarafından gezilerek pazar halkına dağıtılır. Dağıttığı hindistan cevizi karşılığında kendisine de hediyeler takdim edilir.¹⁸

2. Doğum Esnasındaki İnanç ve Ritüeller

Doğum süreci genelde birkaç kadının toplanması ile evin arka tarafında yer alan meraklı gözlerden uzak bir odada yaptırılır. Doğum esnasında hamile kadına aile üyelerinin en yaşlısı, aile üyeleri veya geleneksel bir ebe yardımcı olur. Erkeklerin bu ortamda bulunmasına müsaade edilmez. Hamile kadın doğum esnasında dua eder, doğumun sorunsuz geçmesi amacıyla tanrılara kurbanlar sunulur. Aynı şekilde baba adayı da kurbanlar takdim eder. Doğum süresince de baba adayı yerine getirilmesi gereken törenleri icra eder. Baba adayının kayınvalidesi doğum hakkında sürekli bilgilendirmeler yapar. Doğacak bebek adına sunulan kurbanın amacı, tanrının/tanrıların anneye süt vermesi içindir. Ayrıca doğumun kolaylaşması ve bebeğin geleceğinin garantiye alınması da kurbanın diğer amaçları arasındadır. Kurban sunma konusundaki ihmalin anne sütünün eksikliğine dolayısıyla bebeğin hayatının riske girmesine yol açacağına inanılır. Ayrıca doğumun vakti gelmesine rağmen gerçekleşmemesi durumunda kâhine başvurulur. Gecikmenin sebebi öğrenilmeye çalışılır. Bu

¹⁷ Ogechukwu Ezekwem Williams, “A Blur between the Spiritual and the Physical: Birthing Practices among the Igbo of Nigeria in the Twentieth Century”, *Sacred Inception: Reclaiming the Spirituality of Birth in the Modern World* (London: Lexington Books, 2018), 99-101.

¹⁸ David O. Ogungbile, “Seclusion”, *Encyclopedia of African Religion* (SAGE Publications, Inc., 2009), 599.

gecikme tanrı kaynaklı ise anne için tekrar bir kurban sunulur. Fakat gecikme cadı kaynaklı ise “Iehu Aja” adı verilen “cadı uzaklaştırma kurbanı” yapılır. Kuzey İdeato bölgesinde bebek için yerine getirilmesi gereken birçok ayin vardır. Bebeğin zamanında ve sağlıklı bir şekilde dünyaya gelmesi, dişsiz doğması ve doğumda ağlaması beklenir. Fakat aksi durumlar söz konusu olduğunda farklı uygulamalar devreye girer. Erkek bebekler için Eke ve Afo günleri, kız bebekler için Orieor Nkwo, doğum için uygun günlerdir. Bu günlerde doğan bebekler topluluğun gerçek çocukları olarak kabul edilir. Doğum esnasında başının önce gelmemesi durumunda bebeğin içinde kötü bir ruh olduğuna inanılır. Dişli doğan bir bebek canavara benzetilir veya onun toplum için kötü bir ruh olduğu düşünülür. Aynı şekilde doğumda ağlamayan bir bebek, dünyaya insan kılığında gelmiş kötü bir ruh olarak kabul edilir.¹⁹

Doğum esnasında icra edilen başka bir ritüel şu şekildedir: Doğum süreci başladığında baba adayının ailesindeki en yaşlı adam bir tatlı patates veya yer elması tohumu alır. Bununla kadının alına ve karnına düz bir çizgi çizer. Bu çizgideki amaç doğumun düz bir şekilde ve sorunsuz geçmesini sağlamaktır. Bu ritüeli yöneten kişi şöyle der: “Obasi-dina-enu (Ey Tanrı, Gökyüzünün Efendisi) ve Ala (Yer-Ruhu) bu kadının rahat bir şekilde doğum yapmasına yardım et.” Yaşlı adam daha sonra avlunun eşğine giderek şöyle der: “Chukwu Abiama, sana dua ediyorum. Bu kadına yardım et. Bebeğin anne karnında ölmesine izin verme.” Ritüeli yöneten yaşlı adam sonrasında elindeki yer elmasını ikiye böler. Böldüğü bu parçaları yere bırakarak şu şekilde dua etmeye devam eder: “Ey Anyanwu (Güneş Ruhu), bu yamı Obasi-di-na-enu’ya götür. Obasi, çocuğu yaratan ve onu rahme yerleştiren sendin. Gel ve bağladığın sargıyı çöz. Atalarımız (Babalarımız ve Ala), gelin ve bu kadının bebeğini güvenli bir şekilde doğurmasına yardım edin.” Bu dua ve temenniden sonra bebek sorunsuz bir şekilde dünyaya gelirse kadınlar annenin cesaretini öven şarkılar söyler.²⁰ Bu şarkıların bir tanesi şu şekildedir:

“Hia hia hia e e e
Oe Oe Oe e e e
Kimin parası varsa buraya gelsin.
O, ne doğurdu?
Bir erkek bebek doğurdu.

¹⁹ Ann. C. Onyekelu, “Igbo Traditional Rites of Passage: A Study of Conception/Pregnancy and Birth in Ideato-North Local Government Area”, *Nigerian Journal of African Studies* 2/1 (2020), 124-125.

²⁰ Cosmas Okechukwu Obiego, *African Image of the Ultimate Reality: An Analysis of Igbo Ideas of Life and Death in Relation to Chukwu-God* (Frankfurt: Peter Lang, 1984), 200-201.

Bir kız çocuğu doğurdu.
 Hia hia hia e e e e
 Oe Oe Oe e e e e e
 Tanrım, iyi yapmışsın.”²¹

Baba ise sevincini silah ateş ederek gösterir ve şarkı söyleyen kadınları kola fıstığı gibi hediyelerle karşılar. Bebeğin cinsiyetini belirtmek için sağ ve sol eline işaretlemeler yapılır; eğer bebek erkekse sağ eli, kız ise de sol eli tebeşirle boyanır.²²

Doğum esnasında bebekle anne arasındaki göbek kordonu kesilir. Kısa bir parça bebeğin göbeğinde bırakılır. İgbolar geri kalan bu parçanın düşmesi için o bölgeyi muz kabuğunun suyu ile ıslatır. Göbek bağı belli bir süre sonra kendiliğinden düşer. Düşen göbek bağına tıpkı insan gibi saygı gösterilir. Çünkü İgbolar insanın bedenini ve yaşamını kutsal sayar. Bebeğin göbek bağı için “İli alo nwa” adı verilen bir ritüel düzenlenir. Bu ritüel için bir palmiye ağacı seçilir. İgbolar için palmiye ağacı değerli ve ekonomiktir. Aynı zamanda bu ağaç kutsal kabul edilir. Emziren annenin kocasının annesi bu tören için bir palmiye ağacı adar. Bu ağaç emziren anneye bir ömür sahip olması için verilir. Sonrasında bebeğin göbek bağı çeşitli dualarla seçilen palmiye ağacının altına gömülür. Toprak tanrıçası (Ala) ve ataların bebeği korumaları²³ ve belli bir yaşa kadar onu yeraltına çağırılmaları için onlara yalvarılır. Böylece bebek toprak tanrıçası Ala’ya insiye edilmiş olur.²⁴ Göbek bağı, bazı yerleşim yerlerinde özellikle kırsal bölgelerde bebeğin doğumunun gerçekleştiği yere gömülür. İgbolar arasında göbek bağının gömülmesi ile ilgili törenler farklılıklar gösterir.²⁵

3. Doğum Sonrası İnanç ve Ritüeller

İgbo toplumunda doğum sonrası anne ve bebekle ilgili bazı inanç ve ritüeller bulunmaktadır. Bu ritüeller genelde anne ve bebeği korumayı amaçlamaktadır. İgbo toplumunda doğum sonrası inanç ve ritüeller şu şekildedir.

²¹ Ohaja- Anyim, “Rituals and Embodied Cultural Practices at the Beginning of Life: African Perspectives”, 4.

²² Obiego, African Image of the Ultimate Reality: An Analysis of Igbo Ideas of Life and Death in Relation to Chukwu-God, 201.

²³ Geleneksel Yoruba Dininde de bebeği Olorun’a (Yüce Tanrı) ve korumasına teslim etmek önemli bir inanç şeklidir. Bk. Canan Seyfeli - Elif Kul, “Olodumare/Olorun: Geleneksel Yoruba Dininde Yüce Tanrı”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 33 (2019), 34.

²⁴ Vincent de Paul U., Igbo Child Initiation and Christian Baptism: A Case Study in Inculturation, 175-176.

²⁵ Christian Onyenauchey Uchegbue, “Infancy Rites among the Igbo of Nigeria”, *Research Journal of International Studies* 17 (2010), 158.

3.1. Reenkarnasyon

Doğum sonrası inanç ve ritüellerden ilki reenkarnasyondur. Reenkarnasyon²⁶; ölmüş ataların ruhlarının “yeni doğan bebekler” şeklinde dünyaya geri dönmesi inancıdır. İgbolar arasındaki bu inanç günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Batılı anlamda reenkarnasyon kavramı İgbo yaşam felsefesinde “dünyaya tekrar dönmek” anlamındaki “İlo uwa” şeklinde isimlendirilir. İgbo toplumunda bu sürecin yeni bir bebeğin dünyaya gelmesi ile birlikte ortaya çıktığına inanılır. Bebek doğduktan sonra onu görmeye gelen ziyaretçiler öncelikle şu soruyu sorar? “Onye loro ya- Onun içinde kim reenkarnasyon oldu?” ve “Yeni bebeğin suretinde aileyi ziyarete gelen kimdir?” gibi sorular bu durumun en güzel örneğidir. Atalara ait özellikler göbek bağı ile aktarılır.²⁷

İgbolar, yeniden bedenlenen atayı, bebekteki doğum izleri, davranış benzerlikleri ve çocuğun konuşabilir hale geldiğinde söylediği sözler üzerinden tespit etmeye çalışır. Bu yüzden bebek doğar doğmaz aile bireyleri tarafından detaylı bir incelemeye tabi tutulur. Bebeğin üzerinde tespit edilen izler, söz konusu kişinin vücudundaki yara ve izlere benzerse kimliği hemen tespit edilir. Çoğunlukla İgbolar, ölen kişinin aynı anda iki veya daha çok bedende ortaya çıkabileceğine de inanır. Reenkarnasyonla doğum izleri haricinde kahinle danışmak önem arz eder. Kâhin, bebeğin daha önceki kişiliğini belirlemek için elinde bir yumurta tutar. Bu esnada ölen kişilerin isimleri sırayla okunur. Bebeğin bedeninde reenkarnasyon olmuş kişinin ismi okununca yumurta kırılır. Böylece ölen kişi belirlenir. Bazı İgbo topluluklarında herkesin reenkarnasyon olamayacağı inancı önemli bir yer tutar. Özellikle evlenmemiş, çocuk sahibi olamamış, intihar etmiş ve erken yaşta ölmüş kişilerin bu grupta olduğuna inanılır. Ayrıca İgbolar ölen kötü ve yararsız kişilerin de reenkarnasyon olmaması için bazı ritüeller gerçekleştirir. Bu ritüel esnasında ölen kişinin başı aşağı bakacak şekilde gömülür.²⁸

²⁶ Afrika topluluklarından biri olan Yorubalılar arasında reenkarnasyon için bk. Canan Seyfeli - Elif Kul, “Geleneksel Yoruba Dininde Yaratılış ve Ölüm Sonrası Hayat”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 32 (2018), 254.

²⁷ Vincent de Paul U., İgbo Child Initiation and Christian Baptism: A Case Study in Inculturation, 174; Molefi Kete Asante, “Chi”, *Encyclopedia of African Religion*, ed. Molefi Kete Asante ve Ama Mazama (California: SAGE Publications, Inc., 2009), 161.

²⁸ Ian Stevenson, “The Belief in Reincarnation Among the Igbo of Nigeria”, *Journal of Asian and African Studies* XX, sy 1-2 (1985): 17-19.

3.2. Sünnet

İgbolar arasında doğum sonrası inanç ve uygulamalardan biri de sünnettir. Sünnet hem erkek hem de kız çocuklarına uygulanır. Bu tören genelde üçüncü ve sekizinci günde yapılır. Bu uygulamalar ve yapılış şekli yöreden yöreye farklılıklar gösterebilir. Bazen sünnet törenleri çocuk ergenlik çağına geldiğinde de yapılabilir (Ugwoba ve Abakaliki yöresinde). Güneybatı Aboh'da kızlar²⁹ ergenlik çağında sünnet edilir. Sünnet, çoğunlukla doğumdan sonraki sekizinci gün yapılır. Sünnet uygulamalarına bazı dini ritüeller ve kurbanlar eşlik eder. Anne bulunduğu evden ilk kez sünnet töreni için ayrılır. Tören için anneye çiftlik evine kadar eşlik edilir. Çocuğun babası, sünneti kimin yapacağı hususunda kâhine danışır. Kahin'in sünnet için verdiği isim tören yerine çağrılır. Bu tören için kola fıstığı, tebeşir ve kümes hayvanı gibi bazı malzemeler temin edilir. Ritüeli icra edecek kişi bu malzemelerle atalar ve ilahlara dua eder.³⁰

Sünnet uygulaması evlilik ve doğurganlıkla yakından ilişkilidir. Sünnet olmayan bir genç kızın gebe kalmasının zor olacağı ve gebe kalsa bile öleceğine inanılır. İgbolar arasında kız/kadın sünneti uygulamasının son zamanlarda temizlik amacıyla yapıldığı ve dini bir öneminin olmadığı belirtilmektedir. Fakat bu duruma rağmen günümüzde bile sünnet olmayan biriyle evlenmek doğru kabul edilmemektedir. Bunun en önemli sebepleri erken ölüm ve kısır kalma endişesinin bireylerde oluşturduğu korkudur. Sünnet esnasında dökülen kan kişiyi toprağa bağlar. Dolayısıyla bu bağlantı yeryüzü tanrısına ve atalaradır. Aynı zamanda birey kendi toplumuna ve halkına bu şekilde bağlanır. Birey ve toplum arasındaki bu bağa veya antlaşmaya "Umuene" adı verilir. Bu antlaşmaya göre birey toplumda saygı görür ve zorluklar karşısında toplumdan yardım alır.³¹

3.3. İnziva ve Arınma

İgbo toplumunda doğum öncesi ve sonrasında belli bir süre inziva hayatı yaşanır. Doğum sonrası kadın ve bebek, evinin yanındaki kulübede veya evinin içinde yapılan mgbo (özel bir uyku yeri) üzerinde uyumaları bir tür inziva şeklinde düşünülür. Anne, 28 gün devam eden bu inziva süresince eşiyle iletişim kurmaz, beraber yemek yemez. İnziva süresinin sonunda kulübede kullanılan her şey kirli kabul edilir ve atılır. Daha sonra kadının kocası, tüm akrabaları davet

²⁹ Bk. Senem Soyer, "Kadın Sünneti: Kültürel Dayanakları ve Yol Açtığı Sorunlar", *Ekev Akademi Dergisi* 18/60 (2014), 406-408.

³⁰ Uchegbue, "Infancy Rites among the Igbo of Nigeria", 158-159.

³¹ Vincent de Paul U., *Igbo Child Initiation and Christian Baptism: A Case Study in Inculturation*, 176-177.

eder, onlara yemek verir. Bu törene, kadına doğum yaptıran ebe de katılır. Tören sırasında erkeğin ailesinden en yaşlı kadın veya ebe, doğum yapan kadının başının üzerinde bir yer elmasını sallar. Bu esnada şöyle der: “Bu avluya gelen her şey hoş olsun ve tüm kötü ruhlar bu evden gitsin.” Bu, bir tür arınma ritüelidir. Daha sonra yaşlı kadın elindeki yer elmasını yere atar. Ritüel esnasında eline bir hurma şarabı kabı alarak törene katılan kadınların başları üzerinde sallar. Bunu yaparken “Bir dahaki sefere kocalarınızla yattığınızda gebe kalabilirsiniz.” der. Törene davet edilen akrabaların küçük çocukları çorba ile dolu çömlekleri ve kendilerine verilen yer elmalarını yerleşkenin dışına çıkarır ve yiyecekleri yerler. Daha sonra çömlekleri kırarlar. Bu işleminden sonra dereye giden çocuklar yıkanıp temizlenir. Dereden dönerlerken de üzerlerine odun parçaları sürerler. Çocuklardan biri ağzına aldığı su ile doğum yapan kadının evinin ocağındaki ateşe tükürür. Amaç ateşi söndürmektir. Ateş sönene kadar bu durum devam eder. Sönen ateşin yerine komşu yerleşkeden ateş getirilip konur. Bu uygulamadan sonra çocuklardan biri başka bir çocuğun alnına tebeşir tozu sürer. Bu esnada şu cümleleri sarf eder: “Eğer ebeveynleriniz sizi bir mesajla gönderirse, gitmeyi reddetmeyin. Ama sizi bir ruh (Ndi Ajo Mmuo) gönderirse, ayaklarınızın olmadığını söyleyin.” Bazı bölgelerde (Owerri ve Orlu) inziva süresi sonunda kadın, güzel bir şekilde giyinerek pazara gider. Yakın arkadaşları ve akrabaları ile görüşür. Kadın için bu inziva bir tür ölümü sembolize eder. İnzivanın bitişi ise bir çeşit dirilişi simgeler. Anne ve bebek toplumunda herkes için ölür ve tekrar dirilir; toplumla bütünleşir. Çocuk bu süreçlerden sonra kişiliğinin sembolü olan ismini alır.³²

Ad verme töreni öncesi “Dünyaya getirilen saçların kesilmesi (Ikpu Isu Uwa)” ve “Dünyaya getirilen tırnakların kesilmesi (Ibe Mbo Uwa)” ritüelleri de yapılır. Bu iki ritüel doğum sonrası yerel takvimle beş veya altıncı haftalarda yapılır. İgbolar bebeklerin dünyaya gelmeden önce ruhlar dünyasında yaşadığına inanır. Bebeğin başındaki saç ile el/ayak parmaklarındaki tırnaklar kutsal/ruhani kabul edilir. Dolayısıyla saç ve tırnakların kesimi bir tür ritüel eşliğinde gerçekleştirilir. Bu ritüel için bazı yiyecekler ve yam fufu adında bir tabak hazırlanır. Erkek bebekler için horoz, kızlar için bir tavuk satın alınır. Bu uygulamadaki amaç atalar ve diğer ruhları yatıştırmaktır. Tören yerine gelen diğer küçük çocuklar, bebek/ler tıraş edilirken şarkılar söylerler. Ritüel icra eden yaşlı kadın küçük kurbanı takdim eder. Ritüel esnasındaki bazı yiyecekler bebeğin sağlıklı bir şekilde dünyada kalması için dereye ve çalılık içlerine atılır.

³² Obiego, African Image of the Ultimate Reality: An Analysis of Igbo Ideas of Life and Death in Relation to Chukwu-God, 203-204.

Bebeğin kesilen saçları ile tırnakları da babasının evinin bahçesinde veya arazisinde uygun bir yere gömülür. Bebek tıraş edilerek ruhani dünyadaki üyelikten kurtulmuş olur. Bebek bundan sonra toplumun bir üyesi olmaya hak kazanır. Bu ritüelden sonra saç ve tırnak kesimi için başka bir ritüel yapılmaz.³³

3.4. Ad Verme

Afrika kıtasındaki birçok toplumda ad verme geleneği yaygın bir şekilde görülür. Afrika’da ad verme ritüeli bölgeden bölgeye ve yöreden yöreye çeşitlilik gösterir. İsim verme, bazı bölgelerde bebek dünyaya gelmeden önce bazı bölgelerde ise bebek dünyaya geldikten sonra yapılır. Bebeğe ad verme töreninde verilen isimler, kişinin bir parçası olarak düşünülür. Bu yüzden isim verilirken itinalı bir şekilde davranılır. Verilen her ismin bir anlamı vardır. Bazı bölgelerde verilen isimler bebeğe benzediği düşünülen ölmüş ataların isimleridir. Afrika’nın birçok yerinde “Ailenin ölmüş bir üyesinin bebeğin doğumuyla kısmen geri döndüğü” inancı yaygındır. İsim verilirken bu durum göz önünde bulundurulur.³⁴

Yeni doğan çocuğa isim verme İgbolardaki Anaedolarda, inziva ve arınma ritüellerinin hemen sonrasında yapılan bir uygulamadır. İsim verme törenlerinde en önemli aktörler ailenin yaşlılarıdır (Büyükbabalar ve Büyükkanneler). İgbo toplumunda ad verme töreni çocuk ve ebeveynler için dua etmek üzere bir araya gelinen bir barış sunusu olarak görülür. Bazı araştırmacılara göre ad verme töreni İgbo toplumunda en ayrıntılı ve dini açıdan en önemli ritüel olarak kabul edilir.³⁵

Ad vermenin İgbo dilindeki karşılığı “Igu aha”dır. Igu aha gününe kadar kadın loğusa kabul edilir. Kadının evinden çıkması yasaktır. O güne kadar kendisini her anlamda korumalıdır. Çünkü kadın bu süreçte kirli kabul edilir. Yemek yapamaz ve eşine yemek sunamaz. Bu tür durumlarda annesi ve kız kardeşleri kendisine yardım eder. Anne, 28 gün boyunca lohusa kabul edilir. Bu süreye İgbo dilinde “Omugwo” adı verilir. Bebeklere 28. günden sonra isim verilir. İsim verme tarihi yöreden yöreye farklılıklar gösterir. Mesela, Imo Eyaletindeki Okigwede bulunan N’turu’da bu tören doğum sonrası sekizinci günde yapılır. “Igu aha” için hazırlıklar önceden aile büyükleri tarafından yapılır.

³³ Uchegbue, “Infancy Rites among the Igbo of Nigeria”, 159-160.

³⁴ John S. Mbiti, *Introduction to African Religion* (London: Heinemann Educational Books Ltd, 1975), 87.

³⁵ Jude E. Madu - Nzukoh Aloysius Okechukwu, “A Religio-Socio Assessment of Igbo Naming Ceremony among the Anaedo People of Igbo Anambra State”, *Nigerian Journal of Arts and Humanities* (NJAH) 3/3 (2023), 1-2.

Ad verme günü için anne ve çocuk törene hazır bir şekilde giydirilir. Yorubalarla benzerlik gösteren bu süreçte bebeğe isim koyma reenkarnasyonla ilişkilendirilir. Özellikle Anambra eyaletindeki Udi ve Akwa bölgesinde bu durum gözetilerek isim verilir. Igu aha günü için aile hazırlanır. İsim verme töreni için tüm akraba ve arkadaşlar davet edilir. Bu törende palmiye şarabı ön plandadır. Palmiye şarabı, ataları yatıştırmak ve aralarına davet için kullanılan bir tür iletişim aracıdır. Ayrıca kola cevizi de bu törende dua etmek için kullanılan başka bir sunudur. İsim verme törenindeki yiyeceklerden bazıları mabede götürülür. İgbo kültüründe törenlerin yapılışı ve şekli bir yerleşim yerinden diğerine değişkenlik gösterir. Bebeğe büyükbaba ve büyükannenin, yaşamın kaynağı kabul edilen bazı tabiat kaynaklarının isimleri verilir.³⁶ Bebeklere verilen isimlerden bazıları şu şekildedir: “Chikwuebuka (Tanrı büyüktür), Chinualumogu (Chi benim için savaşsın), Chinagorom (Chi benim savunucum oldu), Chikaodili (Chi sorumludur), Chi-ekezie, (Chi'm beni yeniden tanımladı).” Ngene, Anaedo’da akarsu tanrısının adıdır.³⁷

İgbolar arasında ad verme töreni aynı zamanda bir barış sunusu olarak da kabul edilir. Bazı İgbo topluluklarında yapılan bu ritüel için inek, keçiler ve kümes hayvanları getirilir. Davetliler evin avlusunda isim verme töreni için toplanır. Ailenin en büyüğü, bebeği kucığına alır. Dört kez havaya kaldırır ve şöyle der: “Oğlum güçlü ol, annenin ve babanın sözünü dinle ve atalarının yüz akı ol.” Bu temenniden sonra yaşlı adam babaya verilecek ismi sorar. Babanın verdiği isim yaşlı adam tarafından orada bulunan davetlilere iletilir. Örneğin bebeğe “Chukwuma” ismi verildiğinde çocuğun yüzüne bakılır. Yaşlı adam, “Chukwuma- Tanrı bilir-çağrımıza cevap vereceğin isim budur”. Yaşlı adam, bebeğin alnına ve sağ eline tebeşirle vurur ve şöyle dua eder: “Hiçbir kötü ruh senin zamansız ölümüne sebep olmasın.” Avluda bulunanlar ise bu sözü tasdik etmek amacıyla “İse” veya “Eha” (Öyle olsun) diye cevap verirler. Daha sonra getirilen adaklar kesilir, yiyecek ve içecekler ikram edilir. Anambra eyaletinde isim verildikten sonra çocuğun eline bir çapa verilerek “Oğlum, baban bu çiftlik aletleriyle iyi yaşadı. Seni bu aletleri iyi tanımaya ve çalışkan olmaya çağırıyoruz. Emeğinizin güzel meyvelerini almanızı dileriz. Yaşa, büyü ve güçlen.” diye gelecekle ilgili dua ve isteklerde bulunulur.³⁸

³⁶ Rasak Bamidele, “Naming Ceremony: Comparative Analysis of the Igbo and Yoruba Culture in Nigeria”, *Continental J. Arts and Humanities* 2 (2010), 9-10.

³⁷ Madu - Aloysius Okechukwu, “A Religio-Socio Assessment of Igbo Naming Ceremony among the Anaedo People of Igbo Anambra State”, 9-10.

³⁸ Obiego, *African Image of the Ultimate Reality: An Analysis of Igbo Ideas of Life and Death in Relation to Chukwu-God*, 205.

Sonuç

Dünya hayatının başlangıcı varsayılan doğum olgusuna bütün dini, kültürel ve etnik unsurlar son derece önem atfetmişler; bunu çeşitli kutlama ve ritüellerle dışarıya yansıtmışlardır. Toplamların geçmişle bağ kurmasında geleneksel kültür önemli bir yer tutar. Yoğun olarak Nijerya'da yaşayan İgbo toplumunda doğumla ilgili ritüellerin hamilelik döneminde başladığı görülmüştür. Anne adayının beslenmesi, bulunduğu ortam ve diğer insanlarla ilişkisinin bebeğin sağlığını etkilediği düşünüldüğünden hamile kadın olumsuz ortam ve insanlardan uzak bir yaşam sürdürmeye çalışır. İgbolarda hamile kadının yapması tabu kabul edilen durumlarla cenin arasında bir bağ olduğunu düşündüren bazı inançlar vardır. Bu tür inançların çoğunun başka toplumlarda benzer özellikler gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca İgbolarda doğurganlığı temsil eden toprak tanrıçası (Ala) ile anne adayları arasında yakın bir ilişkinin olduğu yapılan ritüellerle ortaya çıkmaktadır.

Doğum esnasında kadının ve bebeğinin, fiziksel ve ruhsal olarak sorun yaşamaması için yapılan ritüellerde dua ve kurbanın önemi büyüktür. İlk insandan günümüze kadar birçok dini gelenekte kurban ve dua ibadeti varlığını sürdürmüştür. İgbolar arasında da doğum ritüellerinin her aşamasında özellikle duanın etkili bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.

Doğum sonrası atalar kültü ile bağlantılı bir şekilde ortaya çıkan reenkarnasyon inancının İgbolar arasında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bebek doğduktan sonra gelen ziyaretçilerin bebekte atalarla ilgili izleri tespit etmeye çalışması bu durumun en önemli göstergesidir. Bebeğin ve insanın kutsal olarak kabul edildiği ve bunun reenkarnasyon yoluyla tanrısal alemdeki atalardan birinin ruhunun tekrar yeryüzüne doğduğunu kabul ettikleri görülmüştür. Ölen ataların tekrar yeryüzüne döneceği şeklinde tezahür eden reenkarnasyon, ad verme inanç ve ritüellerinde kısmen de olsa kendini göstermektedir. Ayrıca Tanrısal varlıklarla ilgili isimlerin verilmesi bunun en güzel örneğidir. Bu şekilde insanın varoluşu anlaşılmıştır.

Hristiyanlık ve dışardan kıtaya gelen kültürlerin etkisiyle Afrika topluluklarının birçoğunda olduğu gibi İgbolar arasında da yaşam döngüsü ritüelleri zamanla değişmekte ve/veya yok olmaktadır. Buna rağmen İgbo toplumundaki doğumla ilgili bazı inanç ve ritüellerin günümüze kadar ulaştığı görülmüştür.

Kaynakça | References

- Arinze, Francis C. *Sacrifice in Ibo Religion*. Ibadan: Ibadan University Press, 1970.
- Arslan, Hammet. “Afrika Topluluklarında Atalar Kültünün Önemi ve İşlevi”. *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 3/6 (2016), 7-27.
- Arslan, Hammet. “Afrika Topluluklarında Tabiat Kültü ve Tabii Unsurlara Atfedilen Güçler”. *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 4/8 (2017), 1-16.
- Arslan, Hammet. “Geleneksel Afrika Dini’nde Tanrı Tasavvuru”. *Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/4 (2015), 7-25.
- Arslan, Hammet. “Krallar, Şefler ve Bilgeler: Afrika Topluluklarında Önemli Şahsiyetler”. *İlahiyat Alanında Araştırma Makaleleri*. ed. Nurullah Agitoğlu - Mehmet Sait Uzundağ. 102-129. Ankara: Gece Akademi, 2019.
- Asante, Molefi Kete. “Chi”. *Encyclopedia of African Religion*. ed. Molefi Kete Asante - Ama Mazama. 160-161. California: SAGE Publications, Inc., 2009.
- Bamidele, Rasak. “Naming Ceremony: Comparative Analysis of the Igbo and Yoruba Culture in Nigeria”. *Continental J. Arts and Humanities* 2 (2010), 7-16.
- Changa, Ibo. “Igbo”. *Encyclopedia of African Religion*. ed. Molefi Kete Asante - Ama Mazama. 333-334. California: SAGE Publications, Inc., 2009.
- Chinyere, Nwuba Sr. Mary Kristel Grace. “The Interface between Igbo Traditional Religion and Christianity”. *African Journal of History and Culture* 13/1 (2021), 37-42.
- Gennep, Arnold Van. *The Rites of Passage*. çev. Monika B. Vizedom - Gabrielle L. Caffee. Chicago: The University of Chicago Press, 1960.
- Hanchett, Suzanne. “Life Cycle Rituals”. *South Asian Folklore an Encyclopedia*. ed. Margeret A. Mills vd. 354-358. New York: Routledge, 2003.
- Kul, Elif. “Geleneksel İgbo Dininde Yüce Tanrı Çukvu”. *Bil Hikem 3. Sosyal Bilimler Öğrenci Sempozyumu Tebliğler Kitabı*. 355-379. Van: Bil Hikem Yayınları, 2021.
- Madu, Jude E. - Aloysius Okechukwu, Nzukoh. “A Religio-Socio Assessment of Igbo Naming Ceremony among the Anaedo People of Igbo Anambra State”. *Nigerian Journal of Arts and Humanities (NJAH)* 3/3 (2023), 1-11.
- Mbiti, John S. *African Religions and Philosophy*. New York: Anchor Books, 1970.
- Mbiti, John S. *Introduction to African Religion*. London: Heinemann Educational Books Ltd, 1975.
- Ndiukwu, Aloysius Eberechukwu. *Authenticity of Belief in African (Igbo) Traditional Religion: A Critical Appraisal in the Light of Christian Faith*. Frankfurt: PL Academic Research, 2014.
- Nunes, Gabriel. *Animizm: Orta Afrika’nın Gizemli Dinleri ve Ritüelleri*. Ankara:

- Gece Kitaplığı, 2023.
- Obiego, Cosmas Okechukwu. *African Image of the Ultimate Reality: An Analysis of Igbo Ideas of Life and Death in Relation to Chukwu-God*. Frankfurt: Peter Lang, 1984.
- Ogungbile, David O. "Seclusion". *Encyclopedia of African Religion*. 597-601. SAGE Publications, Inc., 2009.
- Ohaja, Magdalena - Anyim, Chinemerem. "Rituals and Embodied Cultural Practices at the Beginning of Life: African Perspectives". *Religions* 12:1024 (ts.), 1-12.
- Onyekelu, Ann. C. "Igbo Traditional Rites of Passage: A Study of Conception/Pregnancy and Birth in Ideato-North Local Government Area". *Nigerian Journal of African Studies* 2/1 (2020), 118-127.
- Seyfeli, Canan - Cebe, Tuba. "Hinduizm’de Doğum Algısı ve Jatakarma (Doğum Ritüeli)". *Dicle İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/1 (2023), 5-28. <https://doi.org/10.58852/dicd.1288060>.
- Seyfeli, Canan - Kul, Elif. "Geleneksel Yoruba Dininde Yaratılış ve Ölüm Sonrası Hayat". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 32 (2018), 237-272.
- Seyfeli, Canan - Kul, Elif. "Olodumare/Olorun: Geleneksel Yoruba Dininde Yüce Tanrı". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 33 (2019), 15-42.
- Soyer, Senem. "Kadın Sünneti: Kültürel Dayanakları ve Yol Açtığı Sorunlar". *Ekev Akademi Dergisi* 18/60 (2014), 403-414.
- Stevenson, Ian. "The Belief in Reincarnation Among the Igbo of Nigeria". *Journal of Asian and African Studies* XX/1-2 (1985), 13-30.
- Taşdelen, H. Musa. *Tübitak Ansiklopedi*. Tübitak Bilim ve Toplum Başkanlığı Popüler Bilim Yayınları, ts. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/gelenek_ve_gorenek
- Uchegbue, Christian Onyenaucheya. "Infancy Rites among the Igbo of Nigeria". *Research Journal of International Studies* 17 (2010), 157-164.
- Vincent de Paul U., Mbah. *Igbo Child Initiation and Christian Baptism: A Case Study in Inculturation*. Pamplona: Universidad de Navarra, 1993.
- Williams, Ogechukwu Ezekwem. "A Blur between the Spiritual and the Physical: Birthing Practices among the Igbo of Nigeria in the Twentieth Century". *Sacred Inception: Reclaiming the Spirituality of Birth in the Modern World*. 97-112. London: Lexington Books, 2018.
- "Igbo". *britannica*. Erişim 31 Ekim 2024. <https://www.britannica.com/topic/Igbo>